

ДСТУ 3582-97

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Інформація та документація

**СКОРОЧЕННЯ СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ
У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОПИСІ**

Загальні вимоги та правила

Видання офіційне

Київ
ДЕРЖСТАНДАРТ УКРАЇНИ
1998

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО Книжковою палатою України

ВНЕСЕНО Міністерством інформації України

2 ЗАТВЕРДЖЕНО І ВВЕДЕНО В ДІЮ наказом Держстандарту України від 4 липня 1997 р. № 391

3 Цей стандарт відповідає ISO 4: 1984 «Документація. Правила скорочення слів у назвах та найменувань публікацій», ISO 832:1994 «Інформація та документація. Бібліографічний опис та посилання. Правила скорочення бібліографічних термінів».

4 НА ЗАМІНУ РСТ УРСР 1743—82

5 РОЗРОБНИКИ: Л. В. Мухігдінова, Г. М. Пліса, Г. П. Неліпа, О. Б. Зубарева

© Держстандарт України, 1998

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворений, тиражований та розповсюджений як офіційне видання без дозволу Держстандарту України

ДСТУ 3582-97

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ІНФОРМАЦІЯ ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ

СКОРОЧЕННЯ СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОПИСІ

Загальні вимоги та правила

ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТАЦИЯ

СОКРАЩЕНИЕ СЛОВ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ В БИБЛИОГРАФИЧЕСКОМ ОПИСАНИИ

Общие требования и правила

INFORMATION AND DOCUMENTATION

ABBREVIATION OF WORDS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE IN BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION

General requirements and rules

ЗМІСТ

1 Галузь використання	1
2 Нормативні посилання	1
3 Визначення	2
4 Правила скорочень слів у бібліографічному описі	2
5 Правила вживання скорочень слів у бібліографічному описі	6
Додаток А Особливі випадки скорочень слів, що часто трапляються у бібліографічному описі	7

Чинний від 1998-07-01

1 ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

Цей стандарт встановлює загальні вимоги та правила скорочень слів в українській мові, особливі випадки скорочень, що найчастіше трапляються у бібліографічному описі, та умови їх застосування.

Вимоги стандарту є обов'язковими для видавців, бібліотек, Книжкової палати України, органів науково-технічної інформації, поліграфічних підприємств та організацій, які складають або використовують бібліографічні описи різних видів документів, незалежно від носіїв інформації.

Він може бути також рекомендований для установ та організацій будь-якої сфери діяльності.

Допускається застосовувати специфічні скорочення, що не передбачені цим стандартом, чи коротші варіанти скорочень слів, чи аббревіатури назв періодичних і продовжуваних видань в аналітичному описі та аббревіатури назв міжнародних організацій у разі наявності у виданні їх розшифрування.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті наведено посилання на такі стандарти:

ГОСТ 7.1—84 Система стандартів по інформації, бібліотечному и издательському делу. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления. ДСТУ 3018—95 Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення.

Видання офіційне

3 ВИЗНАЧЕННЯ

У цьому стандарті подано терміни, які встановлені ДСТУ 3018, та терміни, які використовуються в такому значенні:

Аналітичний бібліографічний опис — бібліографічний опис складової частини документа.

Бібліографічний опис — сукупність бібліографічних відомостей про документ, наведених за встановленими правилами і призначених для його ідентифікації та загальної характеристики.

Заголовок бібліографічного опису — елемент бібліографічного опису, який містить ім'я індивідуального автора чи найменування колективного автора, чи позначення виду документа, чи уніфіковану назву.

Ініціальна абревіація — спосіб творення слів з початкових букв та звуків.

Область бібліографічного опису — структурна одиниця бібліографічного опису, яка містить один або декілька функціонально або змістовно однорідних елементів бібліографічного опису.

Стягування — скорочування слова вибіркоким пропусканням приголосних та голосних літер.

Відсікання — скорочування слова відкиданням двох або більше літер в кінці слова.

4 ПРАВИЛА СКОРОЧЕНЬ СЛІВ У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОПИСІ

4.1 Скороченню підлягають різні частини мови. Одне й те саме скорочення застосовується для всіх граматичних форм одного й того самого слова, незалежно від року, числа, відмінка й часу.

Список особливих випадків скорочень слів наведено в додатку А.

Допускається використовувати загальноприйняті скорочення, які не наведені в додатку А.

Приклад

До нашої ери — до н. е.
сантиметр — см
науково-дослідний інститут — НДІ
науково-технічна інформація — НТІ

Неприпустиме одне скорочення для двох різних за значенням слів.

4.2 Під час скорочень слів застосовують відсікання, стягування чи поєднання цих прийомів. Під час скорочення повинно залишатися не менше ніж дві літери, незалежно від прийому, який використовується. Під час стягування крапка не ставиться, під час відсікання крапка ставиться.

Приклад

Адміністрація — адмін.
гривня — грн
магнітна фонограма на касеті — мф/кас.

Скорочення слова до однієї початкової літери допускається тільки для загальноприйнятих скорочень та окремих слів, приведених у додатку А.

Приклад

Рік (роки) — р. (рр).
карта — к.
сторінка — с.

4.3 Іменники та інші частини мови, крім прикметників і дієприкметників, скорочують лише за наявності їх у списку особливих випадків скорочень слів (додаток А).

Приклад

Бібліотека — б-ка
видавництво — вид-во
включно — включ.
опублікував — опубл.

Під час скорочення іменників ураховуються відмінкові закінчення однини або множини.

Приклад

Інститут — ін-т
інститути — ін-ти

університет — ун-т
університети — ун-ти

4.4 Прикметники і дієприкметники, що закінчуються на:

—авський	—ентальний	—ільський
—адський	—енький	—інський
—ажний	—ерський	—ірський
—азький	—еський	—істий
—айський	—ецький	—ічий
—альний	—євий	—ічний
—альський	—ивний	—кий
—аний	—инський	—ний
—анський	—ирський	—ній
—арський	—истий	—ований
—ативний	—иський	—овий
—атський	—ицький	—овський
—ацький	—ичий	—одський
—евий	—ичний	—ОЛЬСЬКИЙ
—ейський	—іальний	—орський
—ельний	—івний	—ський
—ельський	—івський	—уапський
—ений	—ійний	—чий
—енний	—ійський	—яний
—енський	—ільний	—янський

скорочують відсіканням цієї частини слова.

4.4.1 Прикметники, що закінчуються на — графічний, — логічний, — номічний, — навчий, скорочують відсіканням частини слова — афічний, — огічний, — омічний, — авчий.

Приклад

Географічний — геогр.
філологічний — філол.
астрономічний — астрон.
краєзнавчий — краєзн.

4.4.2 Прикметники, утворені від власних імен, скорочують відсіканням частини — ський.

Приклад

Франківський — франків,
шевченківський — шевченків.

4.4.3 Під час скорочення прикметників, утворених від географічних назв і назв народів, як в етнографічному, так і в адміністративному значенні, зберігають найповнішу для розуміння форму скорочення.

Приклад

Грузинський народ — грузин, народ
ніжинський інститут — ніжин, ін-т
бориспільський край — бориспіль. край
Бориспільський район — Бориспіль. р-н
Луганська область — Луган. обл.

Якщо назви району і області збігаються, то вони скорочуються ідентично.

Приклад

Харківська область — Харк. обл.
Харківський район — Харк. р-н
Миколаївська область — Миколаїв, обл.
Миколаївський район — Миколаїв, р-н

4.5 Якщо відсіченій частині слова передує літера «й» або голосна, то під час скорочення слова зберігають наступну за нею приголосну.

Приклад

Олійний — олійн.
калійний — калійн.
червоний — червон.

4.6 Якщо скороченню підлягає тільки одна літера, то слово не скорочують.

Приклад

Вчений — вчен., але вчена — не скорочують
вищий — вищ., але вища — не скорочують
міський — міськ., але міська — не скорочують

4.7 Якщо відсіченій частині слова передує апостроф, то під час скорочення слова зберігають наступну за ним голосну і приголосну літери.

Приклад

Торф'яний — торф'ян.
слов'янський — слов'ян.

4.8 Якщо відсіченій частині слова передує літера «ь», то скорочувати слово слід на приголосну, що стоїть перед нею.

Приклад

Гуцульський — гуцул.
грецький — грец.
сільський — сіл.

4.9 Якщо відсіченій частині слова передує подвоєна приголосна літера, то під час скорочення слова зберігають одну з приголосних.

Приклад

Іменний — імен.
осінній — осін.
щоденний — щоден.

4.10 Якщо слово може скорочуватися відсіканням різної кількості літер, то відсікають максимальну кількість.

Приклад

Фундаментальний — фундам. (а не фундаментал., фундамент.)
експериментальний — експерим. (а не експериментал., експеримент.)

Якщо під час максимального скорочення затемнюється значення слова, то слід вживати повнішу форму скорочення.

Приклад

Комічний — коміч.
континентальний — континент.
графічний — графіч.

4.11 У складних іменниках, що пишуться через дефіс, відсікають кожен складову частину або одну з них, якщо ці іменники наведені у списку особливих випадків скорочень слів (додаток А).

Приклад

Словник-довідник — слов.-довід.
школа-інтернат — шк.-інтернат
книжка-картинка — кн.-картинка

4.12 У словосполученні скорочують кожне слово.

Приклад

Допоміжна картка — допом. карт.
роздільна пагінація — розд. паг.

В окремих усталених словосполученнях, наведених у додатку А, слова скорочують тільки в складі даного словосполучення.

Приклад

Титульний аркуш — тит. арк.
вихідні дані — вих. дан.
без року — б. р.

4.13 У географічних назвах, що пишуться через дефіс, відсікають другу складову частину, якщо вона має закінчення — ський.

Приклад

Місто Кам'янець-Подільський — м. Кам'янець-Поділ.
місто Корсунь-Шевченківський — м. Корсунь-Шевченків.

Примітка. Географічні назви, що є складними іменниками та пишуться через дефіс, не підлягають скороченню, наприклад: Івано-Франківськ, Михайло-Олександрівка.

4.14 У складних прикметниках, що пишуться через дефіс, відсікають кожен складову частину або одну з них відповідно до загальних правил скорочення.

Приклад

Фізико-математичний — фіз.-мат.
хіміко-технологічний — хім.-технол.
греко-католицький — греко-католиц.

4.14.1 У складних прикметниках, що пишуться разом, відсікають другу частину слова відповідно до загальних правил.

Приклад

Агролісомеліоративний — агролісомеліор.
лісогосподарський — лісогосп.
кримськотатарський — кримськотатар.

4.14.2 Однокорінні прикметники і дієприкметники, що відрізняються лише префіксами, скорочують однаково.

Приклад

Карпатський — карпат.
закарпатський — закарпат.
прикарпатський — прикарпат.

4.14.3 У складних словах, які пишуться разом, скорочують або першу, або останню частину слова чи залишають перші літери слів, які утворюють складне слово.

Приклад

Мікрофіша — мфіша
діафільм — дф
відеофонограма — відеофоногр.

4.14.4 Відсікати слово до однієї початкової літери звичайно не прийнято, крім слів, що наведені у списку особливих випадків скорочень слів (додаток А).

Приклад

Науково-дослідний — н.-д.
вік — в.
Київ — К.

Ініціальна абревіація записується початковими літерами без крапок.

Приклад

Мале підприємство — МП
творче об'єднання — ТО
Велика Вітчизняна війна — ВВВ

Дозволяється використовувати деякі усталені скорочення, форма яких відображає сформовану практику їх застосування.

Приклад

Місто — м.
сільськогосподарський — с.-г.

4.14.5 Якщо слово є єдиним членом речення (у відомостях, що відносяться до назви), його не відсікають.

Приклад

Українська мова: Підручник — а не Українська мова: Підруч.
Лікарські рослини: Словник-довідник — а не Лікарські рослини: Слов.-довід.;
але Українська мова: Підручник для 1-го класу — Українська мова: Підруч. для 1-го кл.
Лікарські рослини: Словник-довідник лікаря — Лікарські рослини: Слов.-довід, лікаря.

5 ПРАВИЛА ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ СЛІВ У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОПИСІ

5.1 Скорочення слів застосовують у всіх областях бібліографічного опису, крім основної та паралельної назв, з урахуванням наведених правил.

5.2 Скорочення слів не допускається, якщо можливе різне розуміння тексту бібліографічного опису.

5.3 Слова, що визначають форму участі осіб у підготовці видання, не скорочують, якщо можливе різне розуміння тексту бібліографічного опису.

Приклад

Білий цвіт на калині: Пісенник (Упорядник Г. О. Ніколаєва, а не ... Упоряд.
Г. О. Ніколаєва (бо можливо, це упорядкування Г. О. Ніколаєва).

5.4 У заголовку бібліографічного опису (колективний автор) вживають лише ті скорочення слів, які наведені у списку особливих випадків скорочень слів (додаток А) з приміткою: «Скорочуються також у заголовку опису».

Приклад

Науково-дослідний інститут педагогіки — НДІ педагогіки
Професійна спілка машинобудівників та приладобудівників України — Профспілка
машинобудівників та приладобудівників України.

У заголовку бібліографічного опису вживають також скорочення слів, наведені у списку особливих випадків скорочень слів (додаток А) з приміткою: «Скорочується також у заголовку, опису, якщо не є першим словом заголовка».

Приклад

Державний архів Харківської області — Державний архів Харківської обл.
Івано-Франківська кондитерська фабрика — Івано-Франківська кондитерська ф-ка.

Назву країни (республіки, області), яка подається перед найменуванням колективу у заголовку бібліографічного опису, не скорочують.

Приклад

Україна. Міністерство юстиції — Україна. М-во юстиції.
Запорізька область. Державна автомобільна інспекція — Запорізька обл. Держ.
автомобільна інспекція.

5.5 В аналітичному бібліографічному описі застосовують скорочення назв періодичних і продовжуваних видань, які подаються в області (зоні) відомостей про видання.

5.6 Правила вживання скорочень слів та словосполучень у кожному елементі бібліографічного опису встановлені згідно з ГОСТ 7.1 та чинним зведенням правил складання бібліографічного опису.

5.7 Не допускається скорочення слів в основному та паралельному заголовках.
Скорочення слів у заголовку, яке наводять у відомостях про документ, у якому вміщена складова частина, виконується відповідно до правил складання аналітичного бібліографічного опису.

ДСТУ 3582-97

ДОДАТОК А (обов'язковий)

Особливі випадки скорочень слів, що часто трапляються у бібліографічному описі

Таблиця А.1

Слово (словосполучення)	Скорочення	Умова застосування
абетка	абет.	
абонентська скринька	a/c	

автобіографія	автобіогр.	
автоматизована система		
керування	АСК	
автомобільний	автомоб.	
автор	авт.	
автореферат	автореф.	
авторське свідоцтво	а. с.	
авторський аркуш	авт. арк.	
аграрний	аграр.	
агрономічний	агр.	
агропромисловий комплекс	АПК	
адаптація	адапт.	
адміністративний	адм.	
адміністрація	адмін.	
академік	акад.	При прізвищі
академія	акад.	
акомпанемент	акомп.	
акціонерне товариство	АТ	
алфавіт	алф.	
альбом	апъб.	
альманах	альм.	
американський	амер.	
аналітичний	аналіт.	
англійський	англ.	
анотація	анот.	
антологія	антол.	
аркуш	арк.	При цифрах і в області приміток
		При прізвищі
артист	арт.	
археологія	археол.	
архів	арх.	
архітектура	архіт.	
асистент	асист,	При прізвищі
асоціація	асоц.	
аспірант	асп.	При прізвищі
атлас	атл.	
атомна електрична станція	АЕС	
		Б
без видавництва	б. в.	
без даних	б. д.	
без масштабу	б. м-бу	
без місця	б. м.	
без року	б. р.	
без тиражу	б. т.	
без титульного аркуша	б. тит. арк.	В області приміток
без ціни	б. ц.	
безкоштовно (безплатно)	безкошт. (безпл.)	
березень	берез.	
біблійний	біблійн.	
бібліографія	бібліогр.	
бібліографознавство	бібліографозн.	
бібліологія	бібліол.	
бібліотека	б-ка	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
'		
бібліотечка	б-чка	

бібліотечний	бібл.	
бібліотечно-бібліографічна		
класифікація	ББК	
біобібліографія	біобібліогр.	
біографія	біогр.	
болгарський	болг.	
брошура	брош.	
будинок	б.	При цифрах
будівельний	буд.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
будівний	будів.	
будівництво	буд-во	
бульвар	б-р	При назві
бухгалтерський	бух.	
бюджетний	бюдж.	
бюлетень	бюл.	
	В	
введення (уведення)	введ. (увед.)	
вводиться (уводиться)	ввод. (увод.)	
вдосконалення (удосконалення)	вдоскон. (удоскон.)	
Велика Вітчизняна війна	ВВВ	
вересень	верес.	
ветеринарний	вет.	
вивчення	вивч.	
видавець	вид.	При прізвищі
видавництво	вид-во	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
видавничий відділ	вид. від.	В області вихідних даних
видання	вид.	
викладач	викл.	При прізвищі або назві установи
виконавець	викон.	При прізвищі
виконавчий комітет	виконком	
виконання	викон.	
виконуючий обов'язки	В. 0.	При назві посади
використання	використ.	
виникнення	виникн.	
виправлення	випр.	
випуск	вип.	
випускні дані	вип. дан.	
виробництво	вир-во	
виробниче об'єднання	во	
виробничий	вироб.	
виставка	вист.	
вихідні дані	вих. дан.	
вищий	вищ.	
відбиток	відб.	
відділ	від.	
відділення	від-ня	
відеофонограма	відеофоногр.	
відкриття	відкр.	
відомості	відом.	

відповідальний	відп.	
відредаговано	відред.	
відродження	відродж.	
відсоток (процент)	%	Умовна позначка при цифрах
вік	в.	У значенні: «Століття» та при цифрах
вінницький	вінниц.	
віршований	віршов.	
вісник	вісн.	
вітчизняний	вітчизн.	
вкладений аркуш	вкл. арк.	
включаючи (включно)	включ.	
внутрішній	внутр.	
водосховище	вдсх	При назві
волинський	волин.	
впровадження (впровадження)	впровадж.	
вчений	вчен.	
вугільний	вугіл.	
вулиця	вул.	При назві
газета	газ.	Г Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
генеральний	ген.	
генетичний	генет.	
геодезія	геодез.	
геологорозвідувальний	геологорозв.	
гірничий	гірн.	
гірничорядувальний	гірничорят.	
гірський	гір.	
глава	гл.	При цифрах
глобальний	глобал.	
година	год	При цифрах
голландський	голланд.	
головний	голов.	
голографія	гологр.	
господарство	госп-во	
господарський	госп.	
господарчий	господарч.	
гравюра	грав.	
грам	г	При цифрах
гривня	грн	При цифрах
громадський	громад.	
грудень	груд.	
гуманітарний	гуманіт.	
декоративний	декор.	
демократія	демокр.	
депозитарій	депоз.	
депонований	депон.	
депутат	деп.	
державна адміністрація	держадмін.	При прізвищі
державний	держ.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим

дефектний	деф.	словом заголовка
дивись	див.	В області приміток
дипломатичний	дип.	
директор	дир.	При прізвищі
диригент	дириг.	При прізвищі
дисертація	дис.	
дитячий	дит.	
діаграма	діагр.	
діапозитив	діапоз.	В області кількісної характеристики
діафільм	дф	
дійсний член	д. чл.	При прізвищі
діяльність	діяльн.	
Дніпропетровськ	д.	В області вихідних даних
дніпропетровський	дніпропетр.	
добровільне товариство	добр. т-во	
довідково-інформаційний фонд	ДІФ	
довідник	довід.	
додаток	дод.	
додрукування	додрук.	
доктор	д-р	У назві вченого ступеня
документ	док.	
документальний	докум.	
донецький	донец.	
доопрацьований	доопрац.	
доповідь	доп.	
доповнення	допов.	
допоміжний	допом.	
дорожній	дор.	
доручення	доруч.	
дослідження	дослідж.	
дослідний	дослід.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
доцент	доц.	При прізвищі або назві установи
драматичний	драм.	
друкарня	друк.	
духовний	духовн.	
екологія	Е	
економічний	екол.	
	екон.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
експериментальний	експерим.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
електроніка	електрон.	
електронна обчислювальна машина	ЕОМ	
електронна цифрова обчислю- вальна машина	ЕЦОМ	
енергетичний	енерг.	Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим

енциклопедія	енцикл.	Є	словом заголовка
єврейський	євр.		
європейський	європ.		
житомирський	Ж		
жовтень	житомир.		
журнал	жовт.		
	журн.		Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
журналіст	ж-ст	3	При прізвищі
забезпечення	забезп.		
завідувач (завідуючий)	зав.		При назві установи або посади
завод	з-д		Скорочується у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
загальний	заг.		
заготовчий	загот.		
закарпатський	закарпат.		
закінчення	закінч.		
заклад	закл.		
залізниця	з-ця		
замовлення	зам.		У значенні: «Друкарський термін».
записки	зап.		У значенні: «Наукові роботи».
запорізький	запоріз.		
зареєстрований	зареєстр.		
засідання	засід.		
заслужений	засл.		
засновник	засн.		
застосування	застосув.		
заступник	заст.		При назві посади
затверджений (затверджено)	затв.		
зауваження	заув.		
західний	зах.		
збірник (збірка)	зб.		
здобуття	здоб.		
зібрання	зібр.		
земельний	земел.		
землеробство	земл-во		
землеробський	землероб.		
зображення	зобр.		
зрошувальний	зрошувал.		
зрошуваний	зрошув.		
		I	
і так далі	і т. д.		
і таке інше	і т. ін.		
із (зі) змінами	із (зі) змін.		
івано-франківський	івано-франків.		
ілюстратор	іл.		При прізвищі
ілюстрація	ілюстр.		Скорочується також у заголовку опису
імені	ім.		

інвентарний	інв.	
індекс	інд.	
індивідуальний	індивід.	
інженерний	інж.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
іноземний	інозем.	
інспектор	інсп.	При прізвищі
інспекція	інспек.	
інститут	ін-т	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
інструктивний	інструкт.	
інструкція	інстр.	
інструмент	інструм.	
інтеграція	інтегр.	
інтенсивний	інтенс.	
інтернаціональний	інтерн.	
інфляція	інфл.	
інформатика	інф-ка	
інформаційне агентство'	ІА	
інформаційний	інформ.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
інформаційно-обчислювальний центр	ІОЦ	
інформаційно-пошукова мова	ІПМ	
інформаційно-пошукова система	ІПС	
інформаційно-рекламне агентство	ІРА	
іспанський	ісп.	
історичний	іст.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
історіографія	історіогр.	
італійський	італ.	
		К
кабінет	каб.	
кандидат	канд.	
карбованець	крб	При цифрах
карпатський	карпат.	
карта	к.	При цифрах
картка (карточка)	карт.	
картографія	картогр.	
картографування	картограф.	
каталог	кат.	
кафедра	каф.	
квартал	кв.	При цифрах
квітень	квіт.	
керівник	кер.	
Київ	К.	В області вихідних даних
кібернетичний	кіберн.	
кількість	к-сть	
кінематографія	кінематогр.	

кінофільм	кф	
кіровоградський	кіровогр.	
клас	кл.	
класифікація	класиф.	
класичний	класич.	
клініко-експериментальний	клін.-експерим.	
клінічний	клініч.	
книга (книжка, книжечка)	кн.	
книгознавство	книгозн.	
коефіцієнт	коєф.	
колектив авторів	кол. авт.	
колективне сільськогосподарське підприємство	КСП	
колоніальний	колоніал.	
коментар	комент.	
комерція	комерц.	
комісія	коміс.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка Те саме
комітет	ком.	
комічний	коміч.	
компенсація	компенс.	I
комплект	к-т	
композитор	комп.	При прізвищі
композиція	композ.	
комп'ютер	комп'ют.	
комп'ютерний набір	комп'ют. наб.	
конгрес	конгр.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка Скорочується також у заголовку опису
конструкторське бюро	КБ	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
конференція	конф.	
концепція	концеп.	
кооперація	кооп.	
копійка	к.	При цифрах
копія	коп.	
кореспондент	кор.	
корпорація	корпор.	
космічний	косм.	
креслення	кресл.	
кримінальний	кримін.	
кримський	крим.	
кримськотатарський	кримськотатар.	
критичний	критич.	
ксерокопія	ксерокоп.	
культурний	культ,	
лабораторія	лаб.	
латинський	латин.	
лексичний	лекс.	
липень	лип.	
листопад	листоп.	

лібретто	лібр.	
лікарський	лікар.	
лікувальний	лікув.	
лінгвістичний	лінгв.	
ліричний	лірич.	
література	л-ра	
літературний	літ.	
літографія	літогр.	
луганський	луган.	
луцький	луц.	
лютий	лют.	
Львів	Л.	В області вихідних даних
львівський	львів.	
		М
магістральний	магістрал.	
магнітна фонограма на касеті	мф/кас.	
магнітна фонограма на катушці	мф/кат.	
максимальний	макс.	
мале підприємство	МП	
малюнок (рисунок)	мал. (рис.)	
масштаб	м-б	
математичний	мат.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
матеріальний	матер.	
машинобудування	машинобуд.	
медичний	мед.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
меліоративний	меліор.	
меморіальний	мемор.	
менеджмент	менедж.	
металорізальний	металоріз.	
методичний	метод.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
механізований	механіз.	
механічний	мех.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
миколаївський	Миколаїв.	
мистецтво	мистец.	
мистецтвознавство	мистецтвознав.	
міжвідомчий	міжвід.	
міжнародний	міжнар.	
мікрокарта	мкарта	
мікрокопія	мкоп.	
мікрофільм	мф	
мікрофіша	мфіша	
мікрофотокопія	мфотокоп.	
мільйон	млн	
мільярд	млрд	
мінеральний	мінер.	
мінімальний	мін.	
міністерство	м-во	Скорочується також у заг

місто	м.	ловку опису
міська державна адміністрація	міськдержадмін.	При назві
міська рада	міськрада	
міський	міськ.	Скорочується також у заголовку опису
місяць	міс.	
місячний	місяч.	
мовознавство	мовознав.	
молодший	мол.	
монографія	моногр.	
моральний	морал.	
Москва	М.	В області вихідних даних
музичний	муз.	
	Н	
набережна	наб.	При назві
набір діапозитивів	наб. діапоз.	
навчальний	навч.	
надзаголовок	надзаг.	
надзвичайний	надзв.	
наприклад	напр.	
народження	народж.	
народний	нар.	
народознавство	народознав.	
наступний	наст.	
науковий	наук.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
		Те саме
науково-дослідний	н.-д.	
науково-дослідний і проектно-технологічний інститут	НДПТІ	
національний	нац.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
німецький	нім.	
номер	№	Умовна позначка при цифрах
номер порядковий	№ пор.	Те саме
нормативний	нормат.	
	0	
об'єднання	об-ня	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
обкладинка	обкл.	
обладнання	обладн.	
обласна державна адміністрація	облдержадмін.	
обласна рада	облрада	
область	обл.	Скорочується також у заголовку опису
обліково-видавничий аркуш	обл.-вид. арк.	
образотворчий	образотв.	
обробка	оброб.	
обслуговування	обслуг.	
обчислювальний	обчисл.	
обчислювальний центр	оц	

оголошення	оголош.	В області вихідних даних
Одеса	0.	
одеський	одес.	При цифрах
одиниця	од.	
озеро	оз.	При назві
окремий	окр.	
окремий аркуш	окр. арк.	При назві
оповідання	оповід.	
оправа	опр.	При назві
опрацював	опрац.	
опрацювання	опрацюв.	При назві
оптичний	оптич.	
опублікований	опублік.	При назві
опублікував	опубл.	
організація	орг.	При назві
оригінал	ориг.	
оркестр	орк.	При назві
оркестровка	оркестр.	
острів	о-в	При назві
офіційний	офіц.	
оформлення	оформ.	При назві
пагінація	п	
пан (пані)	паг.	При прізвищі
параграф	п.	
парламентський	§	Умовна позначка при цифрах
партитура	парлам.	
педагогічний	партит.	В області кількісної характеристики
перевидання	пед.	
переглянутий	перевид.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
передмова	перегл.	
переклад	передм.	При прізвищі
перекладач	пер.	
переробка	пер.	При прізвищі
перероблено	перероб.	
персональний	переробл.	При прізвищі
перспективний	персон.	
перфокарта	персп.	При прізвищі
перфострічка	пкарта	
письменник	пстрічка	При прізвищі
південний	письм.	
північний	півд.	При прізвищі
під керівництвом	півн.	
підвищення	під керівн.	При прізвищі
підготовка	підвищ.	
підготував	підготов,	При прізвищі
підзаголовок	підгот.	
підписано до друку	підзаг.	При прізвищі
підприємство	підп. до друку	
підручник	п-во	При прізвищі
планування	підруч.	
	планув.	

пластичний	пластич.	При назві	
племінний	плем.		
площа	пл.		
повідомлення	повідомл.		
поетичний	поетич.		
показчик (показник)	покажч. (показн.)		
полемічний	полем.		
поліграфічний	полігр.		
політологія	політол.		
полтавський	полтав.		
помічник	пом.		
популярний	попул.		
портрет	портр.		
посібник	посіб.		
початковий	почат.		
поштова скринька	п/с		
пояснення	поясн.		
правління	правл.		
правознавство	правознав.		
практичний	практ.		Скорочується також у заголовку опису У значенні: "Наукові роботи"
праці	пр.		При цифрах
предметний	предм.		
препринт	препр.		
приватизація	приватиз.		
пригодницький	пригод.		
приклад	прикл.		
прикладний	приклад.		
примірник	пр.		
примітка	прим.		
природничий	природн.		
присвячується	присвяч.		
проблема	пробл.		
провулок	пров.		
програма	прогр.		
програмування	програмув.		
продовження	продовж.		
продовольчий	прод.		
проектно-конструкторське бюро	ПКБ	Скорочується також у заголовку опису	
проектування	проектув.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка	
промисловий	пром.		
промисловість	пром-сть	При назві	
пропозиція	пропоз.		
проспект	просп.		
професійна спілка	профспілка	Скорочується також у заголовку опису	
професійний	проф.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка	
професор	проф.	При прізвищі	
професорсько-викладацький	проф.-викл.		
процент (відсоток)	%		
псевдонім	псевд.		Умовна позначка при цифрах

публікація	публ.	
публіцистика	публіц.	
публічний	публіч.	
	Р	
радіоелектроніка	радіоелектрон.	Скорочується також у заголовку опису
район	р-н	
районна державна адміністрація	райдержадмін.	
районна рада	райрада	Скорочується також у заголовку опису
районний	район.	
районний відділ внутрішніх справ	РВВС	
раціоналізаторський	рац.	
раціональний	раціон.	При прізвищі
редактор	ред.	
редакційна колегія (редколегія)	редкол.	
редакційно-видавничий відділ	РВВ	
редакція	ред.	При прізвищі
режисер	реж.	
резюме	рез.	
реклама	рекл.	
рекомендаційний	реком.	
рекомендація	рек.	
релігійний	реліг.	
репринт	репр.	
репродукція	репрод.	
реставрація	реставр.	
ретроспективний	ретросп.	
реферат	реф.	
реферативний журнал	РЖ	
рецензія	рец.	
рисунок (малюнок)	рис. (мал.)	
рівненський	рівнен.	
рік (роки)	р. (рр.)	При цифрах
річка	р.	При назві
розвиток	розв.	
розв'язування	розв'яз.	
розділ	розд.	
роздільна пагінація	розд. паг.	У значенні: «Частина»
розповсюдження	розповсюдж.	
розробив	розроб.	
розроблено	розробл.	
розширений	розшир.	
російський	рос.	
ротапринт	ротапр.	і
рубрика	рубр.	
рубрикатор	рубрик.	
рукописний	рукоп.	
румунський	рум.	
	с	
санітарний	сан.	
Санкт-Петербург	С.Пб.	В області вихідних даних
сатиричний	сатир.	
святий	св.	
секретар	секр.	При прізвищі

секунда	с	При цифрах
селище	с-ще	При назві
селище міського типу	сmt	Те саме
селищна рада	селищрада	
село	с.	При назві
селянський	селян.	
семінарський	семінар.	
сенсаційний	сенсац.	
серія	сер.	
серпень	серп.	
сесія	сес.	
симпозіум	симп.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
симфонічний	симф.	
система автоматизованого проектування	САПР	
систематичний	сист.	
сільська рада	сільрада	
сільськогосподарський	с.-г.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
Сімферополь	Сімф.	В області вихідних даних
січень	січ.	
скандинавський	сканд.	
складання	склад.	
скорочення	скор.	
словацький	словац.	
словенський	словен.	
словник	слов.	
слово	сл.	
слов'янський	слов'ян.	
службовий	служб.	
соціальний	соц.	
соціологія	соціол.	
спеціальність	спец.	
специфікація	специф.	
співавтор	співавт.	
співробітник	співроб.	
спільне підприємство	СП	
спорудження	спорудж.	
станція	ст.	При назві
старший	старш.	
статистичний	стат.	
стаття	ст.	
стереотипний	стер.	
стереофонічний	стереофон.	
століття (сторіччя)	ст.	При цифрах
сторінка	с.	Те саме
студент	студ.	
студентський	студент.	
сумський	сум.	
суспільний	суспіл.	
суспільство	сусп-во	
східний	сх.	

сценарій	сцен.	
та інші	т	
таблиця	та ін.	
татарський творче об'єднання	табл.	
	татар.	
	ТО	
творчий	творч.	
тезиси	тез.	
телеграфний	телегр.	
телефільм	тф	
теоретичний	теорет.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
		Те саме
територіальний	терит.	
термічний	терміч.	
Тернопіль	т.	В області вихідних даних
тернопільський	терноп.	
технічний	техн.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
		Те саме
технологічний	технол.	
тиждень	тижд.	
тижневий	тиж.	В описі періодичних вида
тисяча	тис.	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
		Те саме
титольний аркуш	тит. арк.	
товариство	т-во	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
товариство з обмеженою відповідальністю	тов	
том (томи)	т.	При цифрах
торговельний	торг.	
травень	трав.	
тракторний	тракт.	
транскрипція	транскр.	
транслітерація	трансліт.	
транспорт	трансп.	
турецький	турец.	
	у	
у тому числі (в тому числі)	у т. ч. (в т. ч.)	
уведення (введення)	увед. (введ.)	
уводиться (вводиться)	увод. (ввод.)	
угорський	угор.	
удосконалення (вдосконалення)	удоскон. (вдоскон.)	
укладач	уклад.	
укладено	уклад.	
українознавство	українознав.	
український	укр.	
умовний друкований аркуш	ум. друк. арк.	
універсальна десяткова класифікація	УДК	
університет	ун-т	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка

університетський упорядкував упорядкування упорядник управління І	унів. упоряд. упорядкув. упоряд. упр.		При прізвищі Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
уривок устаткування учасник училище	урив. устатк. учасн. уч-ще		Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
фабрика	ф-ка	Ф	Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
факсиміле факультативний факультет фантастика фармацевтичний федерація фестиваль фізичний	факс. факульт. ф-т фантаст. фармац. федер. фест. фіз.		Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
філіал (філія) філологія філософія фільмографія фільмокопія фінансовий фонограма формування фортепіано фотографія фотокопія фототипія фрагмент французький футляр	філ. філол. філос. фільмогр. фкоп. фін. фоногр. формув. ф-но фотогр. фотокоп. фототип. фрагм. фр. футл.		
Харків харківський хвилина херсонський хімічний	Х. харк. хв херсон. хім.	Х	В області вихідних даних При цифрах Скорочується також у заголовку опису, якщо не є першим словом заголовка
Хмельницький хорватський хореографія хоровий християнський художник	хмельниц. хор в. хореогр. хор. християн. худож.		При прізвищі

центральный комітет	ЦК	Ц	Скорочується також у заголовку опису
церковний	церк.		
цитований	цит.		
цифрова обчислювальна машина	ЦОМ		
ціна	ц.	Ч	При цифрах
часопис	часоп.		При цифрах
частина	ч.		Те саме
червень	черв.		
черкаський	черкас.		
чернівецький	чернів.		
чернігівський	черніг.		
чеський	чес.		
число	чис.		При цифрах
член-кореспондент	чл.-кор.		При прізвищі та назві установи
		Ш	
школа	шк.		
		Щ	
щодакдний (щодакдно)	щодакд.		В описі періодичних видань
щоденний (щоденно)	щоден.		
щоквартальний (щоквартально)	щокв.		В описі періодичних видань
щомісячний (щомісячно)	щомісяч.		
щорічний (щорічно)	щоріч.		
щотижневий (щотижнево)	щотиж.		
	ю		
ювілейний	ювіл.		
юнацький	юнац.		
	Я		
японський	яп.		

УДК 001.4:025.3:006.354

01.140.20

Ключові слова: бібліографічний опис, скорочення, аналітичний опис, іменники, прикметники, діеприкметники, прислівники, список скорочень